



တၢ်ကစီၣ်လၢအဖျၢ

လၢအဖျၢ ၂၉သီ, ၂၀၀၉န့ၣ်/ခ့ၣ်အၢ်အၢ်က့ၣ် ၂၀၀၉န့ၣ် - B2

တၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးပုၤလၢအပၢ်ဖျါထီၣ်သးဖဲ ၂၀၀၇န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးဒီးလဲၣ်
တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးပုၤဘၣ်တၢ်ကမၢ်ပုၤဝံတၢ်ဖိ

လံာ်တၢ်ပၢ်ဖျါတဘျီအံၤဘၣ်ယးဝဲဒီးတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးန့ၣ်အဖျၢဘၣ်တၢ်ကမၢ်ပုၤဝံတၢ်ဖိခံၤဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၂၀၀၉န့ၣ်အပူၤ
န့ၣ်လီၤ. ပုၤခံၤလၢအံၤအိၣ်ဖဲလၢရၢၣ်ခၢၣ်ကီၢ်စဲၣ်, ကီၢ်ကယီၤမုၢ်န့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ပုၤလၢပုၤပၢ်ဖျါထီၣ်သးအကျါဖဲတၢ်ပူၤဒိၣ်ထီၣ်
အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးတဘျီအံၤပတုၣ်ဝဲဖဲလၢဖဲပထုၣ်ဘၣ် ၂၀၀၇န့ၣ်ဖဲသီခါသ့ၣ်တဖၣ်ဆုၢ်ဝဲတၢ်ပူၤထီၣ်အံၤဒီးသုးမၤလီၤပြီၤ
ကမျါဝံၤအလီၢ်ခံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤခံၤလၢအံၤဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤလၢန့ၣ်အဖျၢဘၣ်တၢ်ကမၢ်ပုၤဝံတၢ်ဖိအဝဲသ့ၣ်ပုၤလၢပုၤပၢ်ဖျါထီၣ်သးတဘျီန့ၣ်
အပူၤအယီၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကဲပုၤဝံတၢ်ဖိလၢပယီၤ သုးအဂီၢ်လၢကညီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ပုၤဒီးလၢခံၤအဝဲသ့ၣ် ယုၢ်ဖျါကွဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်
ကတီၢ်ပၢ်ဖျါယုၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီးန့ၣ်အဖျၢအတၢ်မၤသံပုၤဘၣ်တၢ်ကမၢ်ပုၤဝံတၢ်ဖိ. တၢ်အိၣ်ကျိၣ်အိၣ်စ့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤစံၣ်ညီၣ်ပိတု
အကျါဒီးန့ၣ်အဖျၢအတၢ်မၤပယုၤပယီၤဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်တဘျီအံၤပၢ်ဖျါစ့ၢ်ကိးတၢ်ကဲထီၣ်သးဒီးပုၤကီၢ်ပယီၤဖိလၢ
အပၢ်ဖျါထီၣ်အတၢ်တသးလီၤပလိာ်ဒီးပဒိၣ်ဖဲလၢဖဲပထုၣ်ဘၣ် ၂၀၀၇တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးအပူၤဒီးလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ပၢ်ဖျါတဘျီအံၤပၢ်ဖျါဘၣ်ယးလၢယန့ၣ်အါရံၤ ၂၀၀၉န့ၣ်ကညီၣ်ဂီၢ်ခွဲးယာ်ကရူၢ်အတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ပိာ်ခါခံၤလၢတၢ်ဖိၣ်န့ၣ်
အီၤခိဖျါအဝဲသ့ၣ်ပုၤလၢပုၤပၢ်ဖျါထီၣ်သးအကျါဖဲတၢ်ပူၤဒိၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ၂၀၀၇န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးအံၤ တၢ်ကရၢကရီထီၣ်
အီၤဖဲန့ၣ်အဖျၢထီၣ်တၢ်ပူၤကလံၤဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၣ်ဖဲ ၁၅သီ, လၢအီၤကူၣ် ၂၀၀၇န့ၣ်ဒီးသီခါအပါလၢအကထီၣ်လၢအဆံၣ်န့ၣ်လီၤပုၤလၢ
တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးအပူၤန့ၣ်လီၤ.^၁ တချုးလၢအီၤကူၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးအံၤစးထီၣ်လဲၣ်ကယီၤန့ၣ်လီၤ.လၢရၢၣ်ခၢၣ်ကီၢ်စဲၣ်
ဖဲပုၤခံၤလၢအံၤအိၣ်ဆိးအလီၢ်န့ၣ်, ၂၀၀၇န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်သးအံၤစးထီၣ်ဝဲဖဲ လၢယုၤ ၁၉သီဖဲ မိၣ်ကွီၣ်န့ၣ် ပၢ်ဖျါထီၣ်အသးထဲတၢ်မၤ
လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်အခိၣ်ထံးတခါန့ၣ် တၢ်သံကွၢ်ကိၤဝံ---, ၂၉န့ၣ်လၢတၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤလၢရၢၣ်ခၢၣ်ကီၢ်စဲၣ်ပုၤလဲၣ်လိာ်နီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၇သီ,
၂၀၀၇န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢဒိၣ်ဖဲဘၣ် ၅သီ, ၂၀၀၇န့ၣ်န့ၣ်, န့ၣ်အဖျၢဘၣ်မူဘၣ်ခါတဖၣ် စံၣ်ညီၣ်ဝဲကိၤဝံ--- လၢကဘၣ်အိၣ်ယိာ်ပူၤ ခံ
န့ၣ်ဒီးတဝၢ်န့ၣ်လီၤ. ကိၤဝံ---အံၤဘၣ်တၢ်ဆုၢ်အီၤဆူ ကွီၣ်ဖျါပယီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၈န့ၣ်န့ၣ်, ကိၤဝံ---အံၤတၢ်ထုး
ထီၣ်အီၤလၢယိာ်ပူၤဒီးတၢ်ဆုၢ်ထီၣ်အီၤဆူတၢ်မဲၣ်ညါလၢကညီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ပုၤလၢကကဲန့ၣ်ပယီၤသုးပုၤဝံတၢ်ဖိဒီးလၢခံၤအဝဲသ့ၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ခံၤခါတခါန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သံကွၢ်ဝဲကိၤဘ---, ၃၂န့ၣ်အိၣ်ဖဲစ့ၢ်ကိးလၢရၢၣ်ခၢၣ်ကီၢ်စဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၤဘ---အံၤတၢ်ဖိၣ်
န့ၣ်အီၤဖဲလၢယုၤလဲ ၂၈သီ, ၂၀၀၇န့ၣ်ဖဲအဝဲပုၤလၢပုၤပၢ်ဖျါထီၣ်သးအပူၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်ကမၢ်လၢကဘၣ်လီၤလၢယိာ်ပူၤ ၃န့ၣ်
န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၁၁သီ, ၂၀၀၈န့ၣ်န့ၣ်, ကိၤဘ---ဒီးပုၤယိာ်ဖိ (၁၁၉)၈၁ တၢ်ထုးထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢယိာ်ပူၤလီၤ. ၆၅၈န့ၣ်
တၢ်ဆုၢ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆူတၢ်မဲၣ်ညါလၢကကဲပုၤဝံတၢ်ဖိလၢန့ၣ်အသုးအဂီၢ် ဒီးအဂၤတဖၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ယိာ်ခိၣ်အစုဒီးတလဲၤဘၣ်လၢတၢ်မဲၣ်
ညါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၤဘ---ယုၢ်ဖျါပုၤလီၤ.

¹ For detailed accounts of the 2007 popular protests in Burma see, *Bullets in the Alms Bowl*, Human Rights Documentation Unit, March 2008 and *Crackdown: Repression of the 2007 Popular Protests in Burma*, Human Rights Watch, December 2007.



တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤတၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အိၣ်ဖဲလိယန့ၢ်အါရံၤ ၁၁သီ, ၂၀၀၉န့ၢ်ဒီးဒုးန့ၢ်ဖျါဝဲ ကိၤဝ---, ၂၉န့ၢ်, ရၢၣ်ခၢၣ်ကလုာ်န့ၢ်လီၤ. ကိၤဝ---အံၤဘၣ်တၢ်အန့ၢ်လီၤ အိၣ်လၢဃိာ်ပူၤဖဲလိန့ၢ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၇န့ၢ်ဒီးဖျါအဝဲန့ၢ်လီၤပၣ်ဃုာ်လၢပုၤဖျါထီၣ် သးအကျါဖဲတၢ်ပူၤကလံၤလၢကိၤပယီၤထီၣ်ဝဲအခါန့ၢ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ကဲပိၤတၢ်လၢ နအဖ ၁၈၅ (၂၁၉)အဂီၢ်လၢကညီကိၢ်ခဲၣ်ပူၤန့ၢ်လီၤ. ဖဲအဝဲကဲပိၤတၢ်အခါ, အဝဲဘၣ်တၢ်တီၢ်အိၣ်ဒီးကတိၤအရီၤတၢ်အိၣ်ဒီးလၢခဲအဝဲဃုာ်ဖျါန့ၢ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ: ကညီဂီၢ်ဖိၣ်ဒီးယာ်ကရူၢ်)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤတၢ်ဒိၣ်န့ၢ်စ့ၢ်ကိၤအိၣ်ဖဲလိယန့ၢ်အါရံၤ ၁၁သီ, ၂၀၀၉န့ၢ်, ဒုးန့ၢ် ဖျါဝဲကိၤဘ---, ၃၂န့ၢ်, ရၢၣ်ခၢၣ်ကလုာ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အိၣ်ဖဲ လိယုၤလဲ ၂၀၀၇န့ၢ်ဒီးတၢ်ခဲၣ်ညီၣ်အိၣ်လၢကဘၣ်အိၣ်ဃိာ်ပူၤန့ၢ်န့ၢ်လီၤ. ဒ် ကိၤဝ---အသိး, ကိၤဘ---ကဲပိၤတၢ်လၢ ၁၈၅ (၂၁၉) ဒီးဘၣ်မၤတၢ်လၢ တၢ်တုၤထီၣ်ကျဲၤလၢသုးရၢၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲဒီးပိၤတၢ်အဂၤတဖၣ် တၢ်ဘၣ် တၢ်မၤပယုၤပၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်မၤဂွံၤတုၤဖျါန့ၢ်လီၤ. လၢခဲကိၤဘ---ဃုာ်ဖျါန့ၢ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ: ကညီဂီၢ်ဖိၣ်ဒီးယာ်ကရူၢ်)

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ် နီၣ်ဂံၢ် (၁), ကိၤဝ---(ပိာ်ခွါ, ၂၉န့ၢ်)

ဝံသးစူၤတဲပုၤလၢဘၣ်မန့ၢ်လၢပုၤအန့ၢ်လီၤန့ၢ်ဃိာ်ပူၤလဲၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်

ဖဲတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သး(ထီၣ်တၢ်ပူၤကလံၤထီၣ်)လၢယသဝိပူၤဝဲအလီၢ်ခံ, နအဖလူၤယုဖိၣ်ယၢဒီးပုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲယသ့ၣ် ညါလၢပုၤလူၤယုယၢတဘျီ, ယလဲၤဃုာ်ဆူတၢ်လီၢ်အဂၤတတိၤလီၤ. ဖဲန့ၢ်အဆၢကတီၢ်, USDAအပုၤမၤတၢ်ဖိ, စွါအါရံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ, ပၤကိၢ်ကရၢအပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးသဝိတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကရၢအပုၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢကတီၢ်ဖိၣ်ကအိၣ်ဝဲ ၂၂၀ယၣ်ယၣ် လူၤ ယုဖိၣ်ယၢဒီးပုၤကတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲန့ၢ်အဆၢကတီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်ချးပုၤ(၇)ဂၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤဖိၣ်ယၢတချးဒီးဘၣ်. ဖဲကတီၢ်ပရံၣ်(ဘီမုာ်စၢ ဖိၣ်ကရၢနီၣ်ခွါအပုၤမၤတၢ်ဖိလၢကိၢ်ပယီၤအဂီၢ်)ဖဲတုၤလၢကိၢ်ပယီၤပူၤအခါ, နအဖပဒိၣ် သးလိပလိာ်လၢကပျါကွံာ်ပုၤလၢအဖိၣ်ဝဲဖဲ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ. ပုၤန့ၢ်ဂၤန့ၢ်တၢ်ပျါကွံာ်အိၣ်လီၤ. ဖဲယဟံၣ်ဖိၣ်ယိမိမၤယဟဲက့ၤလၢယသဝိတဘျီ,ယဟဲက့ၤ လီၤ. ဘၣ်တနံၤ လၢတၢ်တဟံၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးအပူၤ, သဝိတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကရၢအပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၣ်အမံၤမုာ်အူစ--- ဟဲလၢယအိၣ်ဒီးတဲဘၣ်ယၢလၢအဝဲသ့ၣ် (သဝိတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကရၢအဂၤတဖၣ်)အဲၣ်ဒီးသံကွၢ်ယၢတၢ် သံကွၢ်တနီၣ်ဒီးအဝဲမၤယလဲၤလၢအဟံၣ်ဖဲဂီၢ်ခိၣ် ၉:၀၀န့ၢ်ရံၣ်န့ၢ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်သံကွၢ်သံဒီးယၢတၢ်ဝဲတဘျီ, ပၤကိၢ်ခိၣ်အမံၤမုာ်အူသ ---ဟံၣ်ဒုၣ်ဟံၣ်ကမၣ်ယၢလၢယမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကရၢကရီၤလၢတဖိသဲစးဘၣ်အပူၤ(ကရၢလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်သး)အယိ, အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ် ယၢဒီးဆုၣ်ယၢလၢဃိာ်ပူၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်လီၤအသးလၢကဟံၣ်ယၢလၢဃိာ်ပူၤ ခံန့ၢ်ဒီးယုလါန့ၢ်လီၤ. ယလဲၤတုၤဖဲကွီၣ်ဖျါဃိာ်ပူၤဖဲ လိယန့ၢ်အါရံၤ ၂၄သီ, ၂၀၀၈န့ၢ်ဒီးဖဲ လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၃၀သီ, ၂၀၀၈န့ၢ်န့ၢ်, အဝဲသ့ၣ်ထုးထီၣ်ကျဲၤပုၤဃိာ်ဖိတနီၣ်န့ၢ်လီၤ. ပုၤဃိာ်ဖိ တနီၣ်နီၣ်ဟ့ၣ်ဃိာ်ခိၣ်လၢစုန့ၢ်အယိ ပုၤတဘျီအဝဲသ့ၣ်ဆူတၢ်မဲာ်ညါဘၣ်. ဃိာ်ဖိတဂၤန့ၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်စု ၈၀,၀၀၀ကွးလီၤ. ယဲယဟ့ၣ် တန့ၢ်ဘၣ်အယိယဘၣ်ပိာ်အဝဲသ့ၣ်(နအဖသးခိၣ်)အခဲလီၤ.

ပၤကိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သမံသမိးန့ၢ်ဒဲလဲၣ်

အဝဲသ့ၣ်တဲယၢလၢ, “နမ့ၢ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်တၢ်တမံၤမံၤန့ၢ်, ပကျဲအိၣ်လၢပကမၤဖျါထီၣ်အိၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တဲပုၤတၢ်ကိးမံၤဒဲးန့ၢ် ပပျါန့ၢ်သ့ၣ်လီၤ. ပဝဲခဲလၢကဲပုၤတံၤသကိးဒီးလၢအပူၤကွံာ်ပကဲတုၤတံၤသကိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်နဲန့ၢ်ပုၤဃုာ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးထီၣ်ပုၤလီၤ.” ပစံးဘၣ် အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်လၢယမၤန့ၢ် ယတုၤဘျီကိးမံၤဒဲးလီၤ. ယဘၣ်လီၤတၢ်အလီၢ်တအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်ဒီးယတမၤကမၣ်တၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၢ် လီၤ. ပပုၤဃုာ်လၢသီခါတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးအကျါမ့ၢ်လၢယတၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်လၢယဖိသံလံၤလဲၤ ဖဲယမ့ၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်လၢသီခါဖျါအခါန့ၢ် လီၤ. သီခါသ့ၣ်တဖၣ်တကြးတဘၣ်လၢတၢ်ကထူအိၣ်ဒီးသးအခိၣ်ဖဲဘၣ်န့ၢ်လီၤ. သီခါသ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ်တီအိၣ်ဒီးနီၣ်တီၢ်လၢခိၣ် သၣ်ယံဘၣ်ဒီးတကြးတဘၣ်လၢတၢ်ကခးအိၣ်ဒီးကျိန့ၢ်ဘၣ်လီၤ. ပယုးဃိာ်ဟံၣ်ကဲသီခါ(အဝဲဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ပုၤအစုဒီးယုာ်ထီၣ်အိၣ်လၢအ ခိၣ်တီၤသ့ၣ်)န့ၢ်လီၤ. ယတဲအဝဲသ့ၣ် “သုသံကွၢ်ယၢတၢ်လၢသ့အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါသ့ၣ်ဒီးတၢ်လၢသ့တဲန့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဝဲဒီး ယကစံးဆၢသုလၢအ မ့ၢ် ဒီးတၢ်လၢတမ့ၢ်တတီၢ်ဘၣ်န့ၢ်, ယကစံးဆၢလၢတမ့ၢ်ဘၣ်လီၤ.” အဝဲသ့ၣ်သံကွၢ်ယၢ ပုၤလၢအပုၤဃုာ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးပူၤအိၣ် ပုၤဂၤလဲၣ်. ယဆံးဆၢအဝဲသ့ၣ်လၢ ၁၀,၀၀၀ဂၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ကွးနီၣ်ဝဲ ၁၀၀ဂၤန့ၢ်လီၤ. ပတဲတၢ်စုၤဖျါဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်ကကွးလီၤဝဲ ဖးအါလီၤ. လၢစံၣ်ညီၣ်ကွၢ်အလီၢ်န့ၢ်, စံၣ်ညီၣ်ကွၢ်ဖးဖျါထီၣ်တၢ်လၢယကဘၣ်တဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢအဖးဖျါထီၣ်န့ၢ်လီၤအိၣ်

ဒီးတၢ်လၢယတဲတၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, ယစံးဘၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွၢ်လၢ(တၢ်လၢအဝဲဖးဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်ယတၢ်အုၣ်ကီၤသးနီၢ် နီၢ်ဘၣ်)ဒီးအဝဲမၤယအိၣ်ဘျီဒီးစံးဘၣ်ယၤလၢ “နတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တအိၣ်လၢနကတဲတၢ်လၢပူၤတၢ်ဘၣ်” ...ဖဲယတဲဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤန့ၣ်, ယသ့ၣ်ညါလၢအဝဲသ့ၣ်(နအဖ)မ့ၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ကမၤကိမၤခဲယဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးတၢ်န့ၣ်လၢကိၢ်ပယိၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ယ ဘၣ်တဲတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်လၢယဟံၣ်ခူသ့ၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်ယၤတဖၣ်တန့ၢ်ဘၣ်. ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤန့ၣ်, ယတၢ်ဘၣ်တမ့ၢ်နီၣ်တ ဘျီဘၣ်. ယတၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤယပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒီးယတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်လီၤမၤကွၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤယဟံၣ်လီၤယသးလၢယကထိ ခါအဝဲသ့ၣ်လၢကျဲတဘိဂ့ၢ်တဘိဂ့ၢ်ဖဲယအိၣ်တပူၤလၢလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒီးစံၣ်ညီၣ်ကွၢ်, ပၤကီၢ်, ကသံၣ်သရၣ်ဒီးယိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမၤစၢနအဖန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤဒ်လဲၣ်.

ဘၣ်ယးဒီးယိၣ်ပူၤန့ၣ်, လၢကီၢ်ခိၣ်ရူ မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ဆၣ်ရူ မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ဖဲၣ်ရူဒ်လဲၣ်, ပုၤလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်လဲၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်, ယိၣ်ခိၣ်အိၣ်ဒီး အခွဲးလၢကပျါကွၢ်ပုၤတဂၤန့ၣ်လီၤ. နဘၣ်ပတံထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤသ့ၣ်လၢတၢ်ပတံထီၣ် “အပူၤ” ဒီးအ “အချါ” န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပတံထီၣ် အချါန့ၣ်ဖဲဟံၣ်ဖိယိဖိတဂၤဂါဝဲပီၤရီၤလၢကပတံထီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မုၢ်လၢထးခိတပတီၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပတံထီၣ် အပူၤတခါမ့ၢ်ဝဲ ဖဲယိၣ်ခိၣ်သးကညီၣ်ပုၤယိၣ်ဖိဒီးပတံထီၣ်န့ၣ်ဝဲလၢအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယိၣ်ခိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီးမၤစၢလီၤန့ၣ်ပုၤယိၣ်ဖိအတၢ်က မၢ်န့ၣ်မၤဝဲသ့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပုၤလၢအဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤစၢလီၤန့ၣ်အတၢ်စံၣ်ညီၣ်တသ့ဘၣ်. ပဟ့ၣ်ယိၣ်ခိၣ်လၢစ့မ့ၢ်တခါ, ပတဘၣ်မၤတၢ်နးဒီးပအိၣ်ဘၣ်လၢဒးဖိဂ့ၢ်အပူၤလီၤ. ပဟ့ၣ်အိၣ်စ့မ့ၢ်အါန့ၣ်, ပအိၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဒိၣ် လီၤ. ပုၤလၢအဟ့ၣ်စ့တန့ၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဘၣ်မံလၢဖုဒါခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤမ့ၢ်ဆိကွဲးမံနီၣ်န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်မၤပလဲၣ်ဆူယိၣ်ပုၤတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒး န့ၣ်လီၤ. ဖဲပလဲၣ်ဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒးဒီးပဒီးန့ၣ်ဘၣ် ကသံၣ်ပၤရၤ တဖျါဒီးတၢ်ဘၣ်သမုၢ်ကသံၣ်တအိၣ်ဂီၢ်န့ၣ်, ပဘၣ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒး ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢခိၣ်ဖံၣ်တဘိၣ်န့ၣ်လီၤ. ယိၣ်ခိၣ်စံးဘၣ်ဒီးကထၢၣ်(ကသံၣ်သရၣ်)မ့တမ့ၢ်သရၣ်မုၢ်(မဲဒီး)လၢတၢ်ဆါမ့ၢ်နးနး ကလဲၣ်န့ၣ်, ကသံၣ်သရၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဆူယိၣ်ခိၣ်အအိၣ်တချးပုၤဆါသံဒီးဘၣ် တနၢ်ရံၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တအိၣ်မုၢ်နီၢ်နီၢ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်တယုထၢထီၣ်အိၣ်လၢပဒိၣ်လီၤဒ်တၢ်ဘျါအိၣ်အသိးဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ပၤကသံၣ် ကသိအဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်, ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ပုၤအိၣ်ဒီးတယးဝဲလၢအတၢ်ဘၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်သမုၢ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤဝဲ ပုၤယိၣ်ဖိကသံၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ဆၣ်ကသံၣ်သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲလၢယိၣ်ပုၤတလိတဘျီခဲဘျီဒီးပထံၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤကွၢ်ပုၤဆါဘၣ်ဆၣ် ပတထံၣ်အဝဲသ့ၣ်နီၤလီၤကသံၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ “တဘၣ်ဘၣ်ယိၣ်တၢ်တဂ့ၢ်, ပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကသံၣ်ကသိတၢ်မၤစၢလၢ ICRC (ကံတံၣ်ဂီၢ်)အအိၣ်ဒီးပကဟ့ၣ်လီၤသ့ၣ်လီၤ.” အဝဲသ့ၣ်စံးဘၣ်ပုၤလၢကလုာ်မုၢ်မုၢ်ဒ်သိးကမၤမုၢ်ပသးဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တဟ့ၣ် ပုၤတၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢယိၣ်ဘၣ်တဖျါဖျါအပူၤန့ၣ်, ပုၤယိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဘၣ်မုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်မ့တမ့ၢ်တဘၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ် သးလၢယိၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါအတၢ်သးကညီၣ်အဝဲသ့ၣ်အဖိခိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ယိၣ်အပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ် အတၢ်သးကညီၣ်မ့ၢ်တအိၣ် ဘၣ်န့ၣ်, ပုၤယိၣ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ဘၣ်နးနးဖိၣ်ဖိၣ်လီၤ. ပုၤယိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကမၢ်အိၣ်တအိၣ်န့ၣ်အရတဒိၣ်ဘၣ်. ခဲအံၤပုၤယိၣ်ဖိလၢ အတမၤကမၢ်တၢ်လၢအတၢ်အိၣ်မုၢ်ပုၤနီၣ်တဘျီဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်ပၤကီၢ်လဲၣ်ဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်ဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢမနုၤအယိ လဲၣ်န့ၣ်တသ့ၣ်ညါလီၤအသးဘၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအတၢ်အိၣ်မုၢ်ထီၣ်က့ၤဝဲတၢ်ကလိကလိန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဟးဂီၤပုၤ ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကထီၣ်အသးဂီၢ်မုၢ်ဂီၢ်ပၤလၢကီၢ်ပယိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢယိၣ်ပူၤန့ၣ်, တၢ်ကလုာ်မုၢ်ဖဲလီၤအဒိ, တၢ်ကဘၣ်ထုးထီၣ်ပုၤယိၣ်ဖိ ၆၀၀၀လၢကွၢ်ဖျါယိၣ် လၢကဘၣ်ကဲပီၤတၢ်မ့တမ့ၢ်ကလဲၣ်မၤ တၢ်လၢယဲဘၣ်ဒဲကဝီၤန့ၣ်, ယိၣ်ခိၣ်ကထုးထီၣ်ပုၤယိၣ်ဖိ ၂၀၀၀လၢကမၤကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးအဝဲသ့ၣ်သုကသံၣ် သရၣ်လၢကီၢ်ခိတဖၣ်လၢကကွၢ်မုၢ်ပုၤယိၣ်ဖိန့ၣ်အမၤတၢ်ကဲတကဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤကွၢ်ဝဲပုၤယိၣ်ဖိအခါ, အဝဲသ့ၣ်ကန့ၣ်ဝဲပုၤယိၣ် ဖိအကပၤဒီးတၢ်ကန့ၣ်တၢ် ဝံၤဒီးတဲဝဲပုၤယိၣ်ဖိတဂၤန့ၣ်မၤတၢ်သ့တသ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တထံၣ်မုၢ်ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဆါမနုၤလဲၣ်မ့တမ့ၢ် ပအိၣ်ပုၤကဲလိလဲၣ်မ့တမ့ၢ်ပန့ၣ်ဟူတၢ်ဂ့ၢ်တဂ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပဘၣ်က့ၤကဒါဆူပယိၣ်ဒးဖိခဲလၢၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ဟံးထီၣ်ပုၤယိၣ်ဖိ ၂၀၀၀န့ၣ်အတၢ်ပညိၣ်အိၣ်လၢကယုစ့လၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်- ယိၣ်ခိၣ်အစိကမိၤအိၣ်လၢကမၤတၢ်အံၤန့ၣ် လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကတဲဝဲပုၤယိၣ်ဖိ ၂၀၀၀လၢ “သုခဲလၢၣ်ကဘၣ်လဲၣ်ကသးပီၤတၢ်ဘၣ်ဆၣ်သုမ့ၢ်တအိၣ်ဒီးကဲန့ၣ် သးမၤသ့ၣ်လီၤ. ယိၣ်ခိၣ် န့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲမတဂၤဟ့ၣ်စ့န့ၢ်တန့ၢ်န့ၣ်လီၤ.” ဖဲအဝဲသ့ၣ်ယုထၢပုၤကညီၣ်ကခါ, အဝဲသ့ၣ်ယုထၢပုၤယိၣ်ဖိ ၆၀၀၀လၢအဟ့ၣ်စ့န့ၢ်ဒီး ၆၀ ၀၀၀လၢအဟ့ၣ်စ့တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤယိၣ်ဖိလၢအဟ့ၣ်စ့န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဆဲးကျိးဝဲအဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးယုစ့န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဟ့ၣ်စ့န့ၢ်တ ဖၣ်တဘၣ်ကဲပီၤတၢ်ဘၣ်. ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါကယုစ့ ၅၀,၀၀၀မ့တမ့ၢ် ၆၀,၀၀၀ကွဲးလၢပုၤယိၣ်ဖိလၢအယုထၢဝဲတဂၤစုၣ်စုၣ်အအိၣ်န့ၣ် လီၤ.

နအဖသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ရူန့ၣ်လဲၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤညီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်

ပမ့ၢ်တဲလၢပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်တၢ်ထီၣ်တခါန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပုၤမၤဟးဂီၤပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်လၢအသုတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးန့ၣ်လီၤ. ယနီၢ်ကစၢ်ဒ် ယဲယဲလဲၣ်ခိဖျါဘၣ်ယဲလီၤ. ဒ်ယမ့ၢ်ပုၤထီၣ်ဒါအဝဲသ့ၣ်တဂၤအသိး, အဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးကညီၣ်လၢယဖိခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်ဖဲၣ်ညါန့ၣ်, ပဝဲ(ပီၤတၢ်)ပအိၣ်ဘၣ်တန့ၢ်ဘၣ်. ပဘၣ်ဒါၣ်ထံ, ဖိမၤဒီးတၢ်ဆါကတီၢ်တအိၣ်လၢကဆုၣ်နီၤဘၣ်ဘၣ်. ဖဲန့ၣ်ခိၣ်န့ၣ်အဂၤအါဒီးဒီး သးခိၣ်တဂၤအံၤမ့ၢ်တမၤမၤတၢ်ဘၣ်န့ၣ်, သးခိၣ်အဂၤတဂၤကဟဲမၤမၤတၢ်တမံၤမံၤလီၤ. ယဲယဘၣ်ပီၤဝဲသးကျိၤခိၣ်---အခံၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်သံကွၢ်ယဂ့ၢ် ဒီးပတဲအဝဲသ့ၣ်လၢပပၣ်ယုၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးအပူၤဒီးအဝဲသ့ၣ်တဲဘၣ်ယၤလၢ “အီၤ, နဲနမ့ၢ်ပုၤပၤဆါတၢ် လၢအထီၣ်ဒါပုၤမၤ” ယတစံးဆါအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဒီးယမၤတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤယမၤကိးမံၤဒဲးလီၤ.

ယတူဘ်တံဟာဖါဆါဒိဉ်ဒိဉ်ကလဲာ်လီၤ. ဖဲယလဲၤတူၤဖဲန့ၣ်(တံၢ်မဲာ်ညါလၢကညိကီၢ်ဖဲာ်ပူၤ)န့ၣ်, ယဘၣ်ဝဲတံၢ်ဖိမုၤဒၢ(ဟိုၣ်ဒဲးခါဒဲး) အဖျါ ၂၀ဒီးယာဝဲတူၤလၢ ၂၅-၃၀ပီၤန့ၣ်လီၤ. ပတမံဘၣ်ဘၣ်လီၤဘၣ်ဆးဘၣ် ဒီးတံၢ်အိဉ်စ့ၢ်ကိးတဝံၣ်ဘၣ်. ပဘၣ်ဆၢထၢၣ်လၢဂီၤခိ ဂီၤဂီၤဒီးမၤပျီၣ်နီၣ်လၢသိလုၣ်ကျဲဒီးပဘၣ်ခူၣ်ထီၣ်က့ၤမ့ၣ်ပီၤလၢတံၢ်ဒီးလီၤအိၤလၢကျဲကပၤန့ၣ်လီၤ. တံၢ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၢ်မ့ၢ်ပီၤန့ၣ်, ပကသံစိ လီၤ...လၢတံၢ်အိဉ်ဆူၣ်အိဉ်ချ့. အဂီၢ်န့ၣ်, ပန့ၣ်ဟူၤလၢပုၤဝဲတံၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဆိက့ထီၣ်တဖၣ်န့ၣ် (သုးဖိ)ကဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဆး န့ၣ်ဝဲကသံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲပုၤဆိက့သပုၤတံၢ်တခီ, သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤသံကွံာ်ဝဲလီၤ. လၢတံၢ်န့ၣ်အယိ ယကွၢ်ကတီၤယတံၢ်အိဉ် ဆူၣ်အိဉ်ချ့ထီၣ်ဘိလီၤ. တံၢ်တမၤသံယဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်ယမ့ၢ်မၤတံၢ်ကိးမံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤယၤအသိးဘၣ်ဆၣ်ယတူၤဘၣ်တံၢ်ဆိဉ်တံၢ်မၤ နၢၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ယဆိမိဉ်, ယမ့ၢ်အိဉ်ဆူၣ်အိဉ်ချ့န့ၣ် တမ့ၢ်တံၢ်ကိတံၢ်ခဲတအိဉ်နီတမံၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဖဲယဂံၢ်ဖါန့ၣ်, ယ ယုကျဲလၢကစံာ်ဖျိးန့ၣ်လီၤ. ယမ့ၢ်အိဉ်ဘၣ်ဖဲန့ၣ်န့ၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကမၤသံယၤဒီးလၢတံၢ်န့ၣ်အယိပယုာ်ဖျိးလီၤ. ယကဟံပ နီၣ်လီၤယသးလၢယမ့ၢ် ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲ (လၢတံၢ်လီၤ)လၢယတူၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယမ့ၢ်တသံဘၣ်န့ၣ်, ဘၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်(နအဖ)မ့ၢ်ထံၣ်ထံကျိန့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်မၤပုၤဝဲတံၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကတ့ထီၣ်တံၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဝဲတံၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ပီၤလီၤသ့ၣ် လၢတံၢ်ကသုအိၤလၢတံၢ်အဂီၤဒီးဘၣ်ခူၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးမ့ၢ်ပီၤလၢအအိဉ်လၢကျဲကပၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ဝဲဆုၤပုၤသုးဖိလၢအဘၣ်ဒိ သ့ၣ်တဖၣ်ဆူတံၢ်လီၢ်ခံဒီးဖဲပဟဲက့ၤတုၤကဒါလၢတံၢ်မဲာ်ညါတဘျီ, ပဘၣ်ဝဲကဒီးသုးဖိအတံၢ်အိဉ်တံၢ်အိဉ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်အိဉ်တံၢ်ဒီးပုၤသုး ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် ပအိဉ်ဘၣ်တံၢ်ထဲဒုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်အိဉ်ပုၤအခါလီၤ. ပမ့ၢ်ထံၣ်တကွံာ်မံၤထူၣ်န့ၣ်, ပဖိအိဉ်အိၤလီၤ. ပဖိ အိဉ်မ့ၢ်တသ့တခီ, ပအိဉ်ထိးအိဉ်ဒီးအံၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ...

ယအံၤဒီးစံးယဲလၢသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂံၢ်အိဉ်ဝဲလၢကတူၢ်ဝဲတံၢ်ကိတံၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ပဲ(ပုၤဝဲတံၢ်ဖိ)တခီ. ပတလိဉ်ဘၣ် ဟ့ၣ်လီၤသးဒ်အံၤဘၣ်. ယဆိမိဉ်, “ယတမ့ၢ်ပုၤမၤတံၢ်ကမၣ်ဖိတဂၤလၢကြၢးတူၢ်တံၢ်မၤပယုာ်အံၤဘၣ်.” သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်စံးဘၣ်ပုၤဝဲ တံၢ်ဖိလၢ“လၢကမၤသံသ့အဂီၢ်န့ၣ်, ပတလိဉ်မၤတံၢ်နီတမံၤဘၣ်, ထဲဒုးပခွဲးလီၤပကျိမဲးခွဲးန့ၣ်, ပမၤသံသ့သ့လီၤ. ဖဲသုးခိဉ်မ့ၢ်မၤပမၤ သံသ့န့ၣ်, ပမၤသံသ့သ့ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးလီၤ. ”...ပပိာ်ဝဲ ခမတ(၁၁)ဘၣ်ဆၣ် ခမတ(၁၁)ဆိတလဲအလီၢ်ဒီးသုးအဂၤတဖုဒီးတမၤပ က့ၤပီၤအဝဲသ့ၣ်အံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်အိဉ်တုာ်ဒီးအိဉ်ခိးသုးလၢကဟဲတဖု ဒီးပဘၣ်မၤတံၢ်ဒ်အံၤတနံၣ်ဒီးမးဒီး ပကက့ၤအိဉ်ဘၣ်က ဒီးလၢယိာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါဘၣ်တံၢ်အံၤလၢပုၤဘၣ်ယိာ်ဖိလီၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိဉ်န့ၣ်လီၤ. ပန့ၣ်ဟူၤလၢပဟဲတုၤဘူးထီၣ်ဒီးကီၢ် ကွီၣ်တံၢ်ဒီးဖဲန့ၣ်အိဉ်ဒီးကလုာ်န့ၣ်တဖုလၢအဖိဉ်စုကဝဲ(ခုၣ်အဲၣ်အဲၣ်လဲအ့ၣ်) ဒီးပဘၣ်ဘၣ်ယိာ်စ့ၢ်ကိးလၢပကယိာ်ဘၣ်မ့ၢ်ပီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတံၢ်န့ၣ်အယိပယုာ်ဒီးဟဲတုၤဖဲအံၤလီၤ.

မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤသံပီၤတၢ်လၢအယုာ်ဖျိးဒီးအဝဲသ့ၣ်ဖိဉ်ချ့းကဒါဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဂါ

တချုးလၢပယုာ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်တဲဘၣ်ပုၤလၢအဝဲသ့ၣ်မၤသံတံၢ်လံၤပုၤဝဲတံၢ်ဖိတဂၤလၢအယုာ်ဖျိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ဘၣ် လၢပမဲာ်ချ့ဘၣ်. ပကလဲၤကွၢ်တသ့ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ပခိဉ်ခါထီၣ်ဘိဒီးမၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကကွၢ်ဟ့ၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲပယုာ်ဖျိးဒီးဟဲ တုၤလၢကညိကီၢ်ဖဲာ်ပူၤန့ၣ်, ပုၤဝဲတံၢ်ဖိအဂၤတဖုယုာ်ဖျိးဒီးတဲပုၤလၢနအဖိဉ်ချ့းအဝဲသ့ၣ်အပုၤတဂၤဒီးပုၤသံအိၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်မ့ၢ် တံၢ်မ့ၢ်တံၢ်တီလီၤ. ပုၤတဂၤန့ၣ်အမံၤလၢ နူညးကိးဒီးအဝဲအိဉ်ဟဲစ့ၢ်ကိးလၢရၢၣ်ခါဉ်ကီၢ်ဖဲာ်န့ၣ်လီၤ.

တံၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်နီၢ်ဂံၢ် (၂) ကိးဘ---(ပိာ်ခါ, ၃၂နံၣ်)

တံၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်ဒီးတံၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်

ကဲထီၣ်သးဖဲလၢယုာ်လံ ၂၈သီ, ၂၀၀၇နံၣ်လၢတီၣ်ကိး (တောၣ်ကုပ)လၢရၢၣ်ခါဉ်ကီၢ်ဖဲာ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်မနုၤလၢပုၤကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ပူၤထီၣ်တံၢ်လဲၣ်

မ့ၢ်လၢတံၢ်ဖိတံၢ်လံၤပုၤထီၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအဘၣ်တံၢ်ဖိဉ်အိၤအိဉ်ပုၤဂၤလဲၣ်

ဖဲတံၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်သးအံၤအပူၤန့ၣ် ပုၤဖိဉ်ပုၤကညိကိးအိဉ်ဝဲ ၈၀၈ယၣ်ယၣ်လီၤ.

ပုၤထုးထီၣ်နုၤလၢယိာ်ပူၤအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်

ပုၤထုးထီၣ်ယၤလၢယိာ်ပူၤဖဲ လၢနီၣ်ဝုဘၣ် ၃၀သီ, ၂၀၀၈နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ် ပုၤယိာ်ဖိလၢအဘၣ်တံၢ်ထုးထီၣ်အိၤခဲလၢာ်အိဉ်ဝဲ၁၂၀၈၂ ဒီး ၆၅၈၂န့ၣ် ဘၣ်တံၢ်ဆုၤထီၣ်အိၤလၢတံၢ်မဲာ်ညါ(လၢကညိကီၢ်ဖဲာ်ပူၤ)န့ၣ်လီၤ. ပုၤအဂၤတဖၣ်ဟ့ၣ်စုအယိအဝဲသ့ၣ်တလိဉ်လဲၤလၢတံၢ်မဲာ် ညါဘၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤစုာ်စုာ်န့ၣ် ဘၣ်ဟ့ၣ်စု ၇၀,၀၀၀မ့ၢ်စုၤ၈၀,၀၀၀ကွးလၢတံၢ်ကပျါကွံာ်အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဲ (ပုၤယိာ်ဖိ ၆၅ ၈၂) ပဟ့ၣ်စုတန့ၣ်ဘၣ်အယိပဘၣ်ပိာ်အဝဲသ့ၣ်အံၤလၢတံၢ်မဲာ်ညါလီၤ.

လၢယိာ်ပူၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ဒုးအိဉ်နုၤတံၢ်မနုၤလဲၣ်

အဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်ပုၤမ့ၤချီလီၤ. အဲသ့ၣ်တဖျဲပအိၣ်သဘျၢၣ်အိၣ်မိၣ်ဘၣ်. အဲသ့ၣ်ကသံၣ်ကသိတအိၣ်ဘၣ်. ဖဲပဆိက့အခါ အဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ပုၤကသံၣ်ကသိဘၣ်ဆၣ်မ့ၤကသံၣ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ် ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အယိပအိၣ်လၢၣ်လီၤ. ဖဲအဲသ့ၣ်ဟံးထီၣ်ပုၤလၢယိၣ်ပုၤတဘျီ, ပဘၣ်မံလၢကျဲတဘျီသီတချုးလၢပတုၤလၢသုးကလၢလၢတၢ်မိၣ်ညါဒံးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်မံဖဲမိၣ်လဲၣ်ယိၣ်တန့ၣ်လီၤ. လၢဂီၤမိၣ်န့ၣ်, ခလရ (၂၁၉)ဖဲလၢယိၣ်ပုၤလၢကလဲၣ်ကိးပုၤလၢတၢ်မိၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ပဖဲဒံးကါလီၤ.

လၢကျဲန့ၣ် သုဘၣ်ဝံတၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်

အဲသ့ၣ်မၤပဝံကျိချီပုၤသ့ၣ်ဒံးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲန့ၣ် ပဘၣ်ထီၣ်ကစၢ်တဘျီဖျၢၣ်လီၤ. ဖဲပဖဲတုၤလၢသုးကလၢလၢန့ၣ်, အဲသ့ၣ်မၤပုၤလၢပကခူၣ်ထံဘီကျိၤဒံးတုၤထီၣ်က့ၤကါကျဲန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်, အဲသ့ၣ်မၤဆူးမၤဆါပုၤဒံးပုၤတီၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. လၢကျဲန့ၣ်, ပုၤယိၣ်ဖျိယုၢ်ဖျိးတဘျီဂၤလီၤ. တနီၤနီၤပုၤဖိၣ်ချုးကဒါဒံးမၤသံအဲသ့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်တနီၤနီၤယုၢ်ပုၤလဲလီၤ.

ဘၣ်မနုၤဃိလၢန့ၣ်ဖျိးလဲၣ်.

ယတူၢ်တၢ်မၤဆူးမၤဆါတကဲလၢဘၣ်အယိယဗုကျဲလၢကယုၢ်ဖျိးလီၤ. ယမၤန့ၣ်အဲသ့ၣ်တၢ်မ့ၤတကဲလၢဘၣ်န့ၣ် အဲသ့ၣ်ကခးသံယၤလီၤ. ယတအဲၣ်ဒံးလၢယကသံလၢအဲသ့ၣ်အစုဘၣ်အယိယဂုၢ်ကျဲးစးဗုကျဲလၢကယုၢ်ပုၤဖျိးယသးလီၤ.

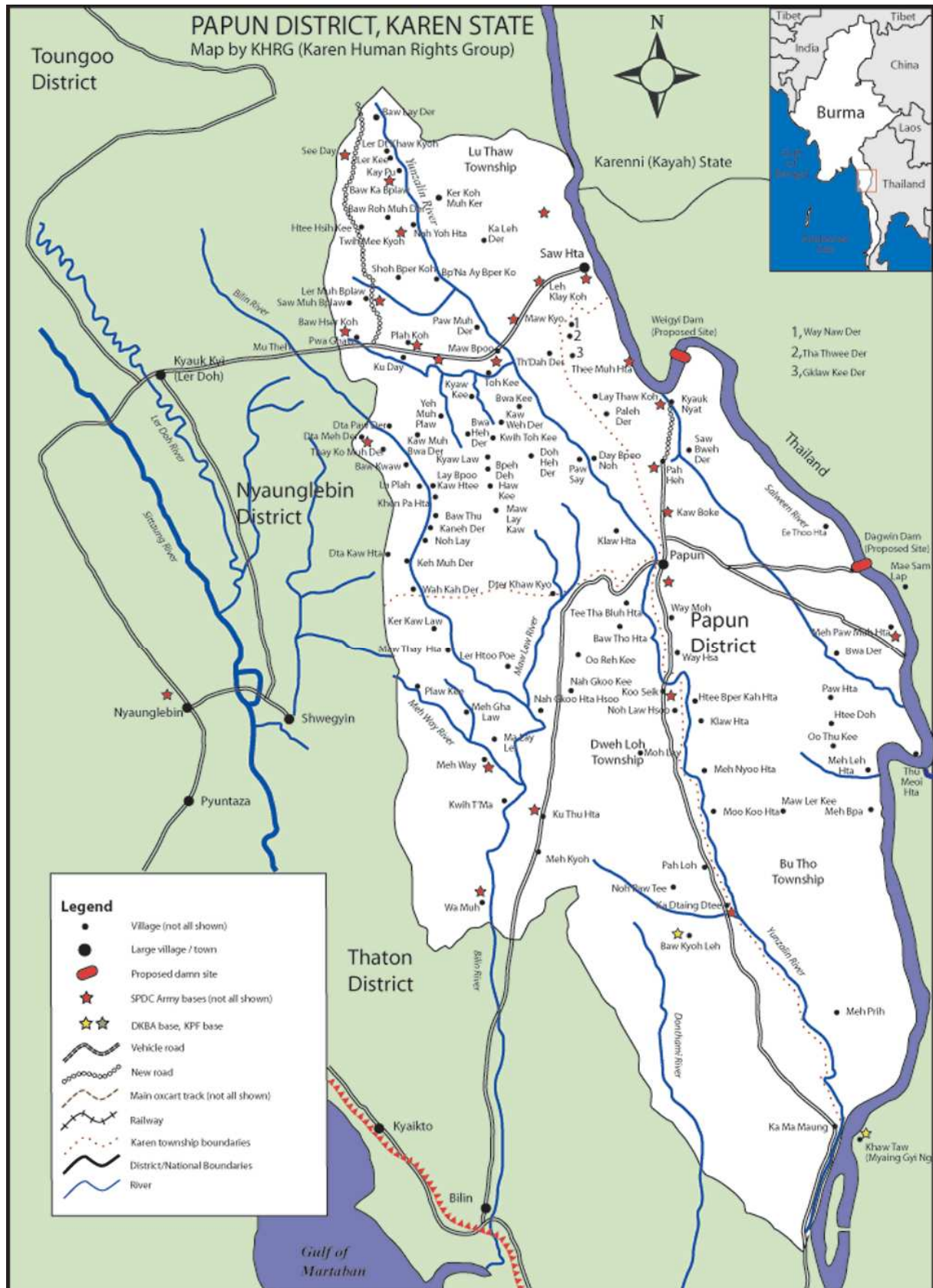
တချုးလၢန့ၣ်လီၤဘၣ်ဃိးပုၤဒံးဘၣ်န့ၣ် နတၢ်ဖဲတၢ်မၤမ့ၤမနုၤလဲၣ်

ပဖျိးသးဖဲအပူၤကွံာ်သၢန့ၣ်ဒံးယမၤအိၣ်စံာ်လၢကဆိၣ်ထွဲယဟံၣ်ဖိယိဖိန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ပုၤဖိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပဘၣ်ဟ့ၣ်ဒံးဝဲပစံာ်အခိၣ်အသ့ကိးန့ၣ်ဒံးဆူန့ၣ်အဖအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. စံာ်တအ့ကၢ်န့ၣ် ပဘၣ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အဖတုၤတဒါန့ၣ်လီၤ. ပမၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးညါန့ၣ်လီၤ.

Further background on the situation of convict porters in the Burma Army can be found in the following reports by KHRG and other organisations:

- *Six bucks, the value of a life in Burma, Rule of Lords* (February 2008)
- *Less than Human: Convict Porters in the 2005 - 2006 Northern Karen State Offensive*, KHRG (August 2006)
- *Convict Labour* section in *Surviving in Shadows*, KHRG (January 2006)
- *Seeing through the smoke of ceasefires*, KHRG (June 2005)
- *From prisons to frontline*, Burma Issues (January 2005)
- *Convict Porters: The brutal abuse of prisoners on Burma's frontlines*, KHRG (December 2000)

Photos related to convict porters can be seen in *KHRG Photo Gallery 2007*, *KHRG Photo Gallery 2005* and other previous KHRG Photo Sets. These and other reports are available on the KHRG web site at www.khrg.org .



Karen Districts



©Karen Human Rights Group (KHRG), 2005

Scale: 1 cm to 22 km
1 in. to 35 miles